

עֲרֵבִים זֶה לָזֶה

חינוך לחסד ונתינת כדרך חיים

יחידת לימוד בנושא

עין טובה

במעגל:

אני והעצמי
אני והקהילה

עלון לימוד ועיון - לומדים בחברותא

התוכנית הרב - שנתית של 'לאורו נלך'

יהושע בן פרחיה אומר, עשה לך רב, וקנה לך חבר, והוי דן את כל האדם לכף זכות.

ופירש רבינו עובדיה מברטנורא, כשהדבר שקול, ואפשר לדונו לכף זכות או לכף חובה, ואין האיש מוחזק לא לכאן ולא לכאן, יש לדונו לכף זכות. ולא לחשוד אותו חנם שעושה מעשה שלא כהוגן, שכן דרשו חז"ל (שבועות ל), בצדק תשפוט עמיתך, הוי דן את חבירך לכף זכות. ואמרו רבותינו (שבת צז), כל החושד בכשרים לוקה בגופו, שהרי משה רבינו כשאמר על בני ישראל "והן לא יאמינו לי", אמר לו הקדוש ברוך הוא, הבא ירך בחיקך, ויבא ידו בחיקו ויוציאה והנה היא מצורעת כשילג, ורק אחר כך שבה ידו להיות כבראשונה. והיה זה כעונש על שחשד בכשרים, שהרי סוף דבר נאמר, ויאמן (ויאמינו) העם. וכן אמר לו הקדוש ברוך הוא, שהם מאמינים בני מאמינים. ומבואר בדברי רבינו עובדיה מברטנורא, שאם חבירו מוחזק כאדם ירא שמים בתכלית, יש לדונו לכף זכות אפילו באופן רחוק.

שאלה:

כיצד ניתן "לדון את האדם לכף זכות" לפי המקור מ"פרקי אבות" והפרשנים?

(פרקי אבות פ"א, מ"ז)

"כשמסתכלים באמת בצד הטוב של כל אחד

ואחד, מתאהב האדם על הבריות בחיבה

פנימית, ואיננו צריך להזדקק לשום אבק

של חנופה,

כי ההתעניינות בצד הטוב שהוא פוגש תמיד

מכסה ממנו את כל הצדדים הרעים..."

(הרב קוק זצ"ל "אורות הקודש ג' מוסר הקודש יא').

שאלה:

הביאו דוגמאות להסתכלות "באמת בצד הטוב..."

רבי מתיא בן חרש

אומר, הוי מקדים

בשלום כל אדם.

שאלה:

מדוע חשוב להקדים שלום לכל אדם?

בצדק תשפוט עמיתך (פרשת קדושים יט, טו)

מפרש רש"י: "הוי דן את חברך לכף זכות".
ומצוה זו היא מצות עשה שמנאה הרמב"ם (מצות עשה קמ"ז),
ובספר החינוך (מצוה רל"ה) כתב: "ועוד יש בכלל מצוה זו שראוי לכל אדם לדון את חברו לכף זכות ולא יפרוש מעשיו
ודבריו אלא לטוב ... יהיה סיבת להיות בין אנשים שלום ורעות...
ולתת ביניהם שלום עם סילוק החשד איש באיש".

ושפטו את העם משפט צדק'

שהיו מטין ומלמדין עליהם זכות לפני ה'
ממי אתה לומד מגדעון בן יואש שבימיו היו ישראל בצרה וה' מבקש אדם שילמוד עליהם זכות ולא היה מוצא...
כיון שנמצא זכות בגדעון שלימד עליהם זכות, 'ויפן אליו ה' ויאמר לך בכוחך זה והושעת את ישראל (שופטים ו, יד).

(מדרש תנחומא פרשת שופטים)

שאלה:

עד כמה חשובה הסתכלות ב"עין טובה" לפי המקור שלפניך?

משחקים ומתנסים:

כתוב במשבצות הבאות את האות המופיעה
בסוגריים של המשפט שבחרת מכל כרטיסיה:

האות:	כרטיסיה 1
האות:	כרטיסיה 2
האות:	כרטיסיה 3
האות:	כרטיסיה 4

המילה שנוצרה:

נקודה טובה

מילים ולחן: שולי רנד

עוד מעט ואין רשע
התבוננת על מקומו ואיננו
הן תמיד השכלת לשמוע
את השיר שלנו שכמעט נדם
נקודה טובה ועוד נקודה טובה
ועוד מעט והנה הוא בא
התבוננת על מקומו
והננו
אחות קטנה, עלי בכי אמונה
חכי עוד רגע עוד מעט
הנה הוא בא מנחמך
הטהרי השמיעי קולך
פתחי עיניך
לאט

אחות קטנה, נפש תאומה
חכי עוד רגע עוד מעט
יש שכר לפעולתך
הנה הוא קם ואלך הולך
חכי עוד רגע כי רק את
גם אני איתך בוכה
וכמוך מצפה
אז חכי עוד רגע עוד מעט
הנה הוא בא מנחמך
שמעי איך הוא אליך הולך
חכי עוד רגע כי רק את
תמיד ידעת למצוא בי
עוד קצת אור שממני נעלם
נקודה טובה ועוד נקודה טובה

ומעשה באדם אחד שירד מגליל העליון ונשכר

אצל בעה"ב אחד בדרום שלש שנים.

ערב יום הכיפורים אמר לו: תן לי שכרי ואלך ואזון את אשתי ובני.
אמר לו: אין לי מעות. אמר לו: תן לי פירות, אמר לו: אין לי.
תן לי קרקע, אין לי. תן לי בהמה, אין לי.
תן לי כרים וכסתות, אין לי.
הפשיל כליו לאחוריו והלך לביתו בפחי נפש.
לאחר הרגל נטל בעל הבית שכרו בידו ועמו משוי ג' חמורים
אחד של מאכל ואחד של משתה ואחד של מיני מגדים והלך לו
לביתו.
אחר שאכלו ושתו נתן לו שכרו אמר לו: בשעה שאמרת לי תן לי
שכרי ואמרת אין לי מעות, במה חשדתי?
אמרתי שמא פרקמטיא (סחורה) בזול נדמנה לך ולקחת בהן.
ובשעה שאמרת לי תן לי בהמה ואמרת אין לי בהמה, במה
חשדתי?
אמרתי שמא מושכרת ביד אחרים.
בשעה שאמרת לי תן לי קרקע ואמרת לי אין לי קרקע, במה
חשדתי?
אמרתי שמא מוחכרת (=שכורה) ביד אחרים היא.
ובשעה שאמרת לי אין לי פירות, במה חשדתי?
אמרתי שמא אינן מעושרות.
ובשעה שאמרת לי אין לי כרים וכסתות, במה חשדתי?
אמרתי שמא הקדיש כל נכסיו לשמים.
א"ל העבודה (=שבועה) כך היה: הדרתי כל נכסיו בשביל הורקנוס
בני שלא עסק בתורה וכשבאתי אצל חבירי בדרום התיירו לי כל
נדרי.
ואתה כשם שדנתני לזכות המקום ידין אותך לזכות.
(תלמוד בבלי מסכת שבת דף קכ"ז ע"ב)

שאלה:

מדוע לא חשב הפועל שבעל הבית מרמה אותו? כיצד בה הדבר
לידי ביטוי במהלך הסיפור?